

Град Бања Лука, Јавна установа „Центар за социјални рад“ Бања Лука, Актив директора основних школа града Бања Лука, Актив директора средњих школа града Бања Лука, Јавна здравствена установа „Дом здравља“ Бања Лука, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Окружно јавно тужилаштво у Бањој Луци, Основни суд у Бањој Луци, Казнено-поправни завод Бања Лука, Удружење грађана „Про фамилиа“ Бања Лука и Удружење грађана „Нова генерација“ Бања Лука, имајући у виду одредбе Конвенције о правима дјетета (Уједињени народи, 1989. година), других међународних докумената о заштити права дјете, Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 13/10 и 61/13) и других законских и подзаконских аката којима је уређено поступање према дјечи и малољетницима који су у контакту са законом, потписују:

ПРОТОКОЛ

О МУЛТИСЕКТОРСКОЈ САРАДЊИ И КООРДИНАЦИЈИ С ЦИЉЕМ ЗАШТИТЕ ПРАВА ДЈЕЦЕ У КОНТАКТУ СА ЗАКОНОМ

Увод

Овај протокол има за циљ успоставити што квалитетнију сарадњу и координацију надлежних субјеката града Бање Луке у заштити дјете и малољетника у контакту са законом, превенцији малољетничког преступништва и примјени алтернативних мјера, поштујући најбољи интерес дјетета и руководећи се начелима законитости и транспарентности рада.

Потписници Протокола одговорни су за његово провођење, а обавезују се да ће, искориштавајући сва расположива овлаштења и ресурсе, учествовати у јачању система превенције малољетничког преступништва и примјене алтернативних мјера, као и у заштити права, интереса, интегритета, физичког и менталног здравља малољетника.

У циљу ефикасног рада и сарадње на локалном нивоу је 2014. године именована Радна група, као мултисекторско радно тијело, те је сачињен „Акциони план превенције малољетничког преступништва и примјене алтернативних мјера у граду Бањој Луци за период 2015-2017. године“ (у даљем тексту: Акциони план или АП).

Координацију сарадње између потписника Протокола вршиће Одјељење за културу, туризам и социјалну политику града Бања Лука.

Град Бања Лука

Град Бања Лука, путем Одјељења за културу, туризам и социјалну политику, ће редовно, према утврђеној динамици:

1. организовати, водити и координисати састанке Радне групе;
2. давати техничку и сву другу подршку у координацији рада надлежних институција чији су представници укључени у рад Радне групе;

-
3. финансијски подржавати провођење активности из Акционог плана;
  4. извјештавати градоначелника и Скупштину града о активностима Радне групе и стању малољетничког преступништва;
  5. промовисати активности Радне групе у заједници;
  6. успоставити ефикасну сарадњу и размјену података између надлежних институција везаних за све аспекте малољетничког преступништва.

Град Бања Лука ће активно и одговорно учествовати у раду Радне групе и редовно ће именовати представнике у Радну групу, који с обзиром на своју функцију, знања и способности, могу дати најбољи допринос у јачању система заштите дјецe и малољетника у контакту са законом, превенције малољетничког преступништва и примјене алтернативних мјера.

Основне и средње школе града Бања Лука

У оквиру планирања превентивних активности, основне и средње школе ће израдити План превентивних активности на спречавању малољетничког преступништва. Циљ Плана је спречавање друштвено неприхватљивог понашања дјецe и младих, заштита малољетника, те подизање безбједности свих учесника васпитно – образовног процеса.

План ће подразумијевати сљедеће активности:

1. упознавање наставника и стручних сарадника са Протоколом о поступању и заштити дјецe и малољетника која су у контакту са законом, у циљу превенције малољетничког преступништва и примјене алтернативних мјера на подручју града Бање Луке;
2. организовање едукације наставног кадра, стручних сарадника, ученика и родитеља из области превенције малољетничког преступништва, кроз предавања и радионице, на сљедеће теме: појам малољетничког преступништва и предпреступничког понашања, узроци и фактори малољетничког преступништва, криминалитет малољетника и прекршаји против јавног реда и мира, насиље на спортским приредбама или другим јавним скуповима, злоупотреба оружја од стране малољетника, кривична и прекршајна одговорност малољетника и друге теме за којима се укаже потреба, а прате најбољи интерес дјетета. За провођење програма едукације, школе уз кориштење властитих ресурса могу тражити партнере у владином и невладином сектору. Едукација мора бити прилагођена циљној групи;
3. подстицање активног учешћа ученика, наставника, родитеља и локалне заједнице у реализацији свих активности које могу допринијети сузбијању малољетничког преступништва;
4. сарадња са школским полицајцем и упознавање са задацима школског полицајца;
5. обиљежавање значајних датума који потичу толеранцију и људска права;
6. израда и дистрибуција писаних и других материјала који се односе на превенцију малољетничког преступништва (на примјер „Малољетници у кривичном поступку, водич за младе“ Министарство правде РС, 2013);
7. реализовање спортских такмичења с циљем афирмације позитивних

- вриједности;
8. реализовање програма јачања родитељских компетенција;
  9. идентификовање ученика ризичног понашања и превентивни стручни рад са ученицима ризичног понашања и њиховим породицама;
  10. појачан индивидуални рад и пружање подршке ученицима који су у контакту са законом, а у циљу њиховог социјалног прилагођавања, укључивања у позитивне вршњачке групе и суочавања са проблемима и школским задацима;
  11. заштиту права малолјетника који су у контакту са законом;
  12. пружање подршке родитељима - старатељима ученика који су у контакту са законом;
  13. провођење изречене васпитне препоруке – редовно похађање школе;
  14. вођење евиденције о ученицима који су у контакту са законом са циљем праћења и стицања увида у извршавање школских обавеза и понашања, као и сарадњи са родитељима односно старатељима малолјетника;
  15. достављање релевантних података о дјечи и малолјетницима који су у контакту са законом, а на захтјев Министарства унутрашњих послова, Центра за социјални рад, Центра за ментално здравље и осталих институција и установа владиног сектора, уз поштовање права на приватност дјече и малолјетника;
  16. сарадњу са потписницима Протокола, као и сарадњу са свим институцијама и установама владиног и невладиног сектора, чије подручје рада обухвата малолјетничко преступништво;
  17. међусобну сарадњу основних и средњих школа по питању наставка школовања и континуираног рада са ученицима који су у контакту са законом;
  18. анализирање реализованих активности и планирање нових активности.

Основне и средње школе града Бања Лука ће активно и одговорно учествовати у раду Радне групе и редовно ће именовати представнике у Радну групу, који с обзиром на своју функцију, знања и способности, могу дати најбољи допринос у јачању система заштите дјече и малолјетника у контакту са законом, превенције малолјетничког преступништва и примјене алтернативних мјера.

Јавна установа „Центар за социјални рад“ Бања Лука

С циљем унапређења заштите и бриге о дјечи, кроз хитну, ефикасну и квалитетну интервенцију, ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука се обавезује да ће:

1. осигурати специјализовани, едуковани и лиценцирани стручни кадар у складу са Програмом едукације;
2. организовати цјелодневну приправност, односно основати Интервентни тим за малолјетнике, те се одазивати на позиве службених лица Министарства унутрашњих послова и Окружног јавног тужилаштва, ради заштите интереса дјетета приликом давања изјаве и у сврху његовог даљњег збрињавања;
3. указивати на евентуално кршење релевантних прописа, у складу са заштитом најбољег интереса дјетета;

-
4. успоставити контакт са дјететом пружајући му подршку у, несметаном и без страха, изношењу свих чињеница и околности о почињеном кривичном дјелу;
  5. стручни радник Центра поступати са посебним сензибилитетом за проблем малолетничког преступништва, његове узроке и различите појавне облике и током сваког сусрета исказати посебно разумијевање за посљедице проблема, те његов утицај на развој и одрастање дјетета;
  6. успоставити контакт са родитељима или стараоцима дјетета, те их упознати са њиховим законским правима и обавезама, затим са другим стручним радницима ЈУ „Центар за социјални рад“, те са мјерама и радњама које ће у даљем поступању Центар предузети, а које се односе, прије свега на заштиту интереса дјетета;
  7. предузети мјере за отклањање непосредне опасности по живот и здравље дјетета (смјештај у Прихватну станицу, Дјечију психијатрију УКЦРС и друге установе) у хитним случајевима, као и у случају да се ради о дјетету са мјестом пребивалишта у другој локалној заједници;
  8. за потребе Полиције или Окружног јавног тужилаштва, на њихово тражење, сачинити Извјештај стручног радника са мишљењем и приједлогом даљњих мјера;
  9. извршавати одлуке и рјешења Окружног јавног тужилаштва и Основног суда у Бањој Луци, нарочито у правцу извршења васпитних препорука и васпитних мјера, те о томе слати редовне извјештаје и предлагати њихову обуставу, прекид или замјену;
  10. водити евиденцију о изреченим васпитним препорукама и мјерама;

ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука ће активно и одговорно учествовати у раду Радне групе и редовно ће именовати представнике у Радну групу, који с обзиром на своју функцију, знања и способности, могу дати најбољи допринос у јачању система заштите дјецe и малолетника у контакту са законом, превенције малолетничког преступништва и примјене алтернативних мјера.

Јавна здравствена установа „Дом здравља“ Бања Лука

ЈЗУ „Дом здравља“ Бања Лука ће, путем Центра за заштиту менталног здравља, у складу са својим активностима и надлежностима, дјецe и младима који су идентификовани у контакту са законом, или у ризику од контакта са законом, пружати сљедеће услуге:

1. психодијагностичке процјене, психосавјетодавни рад и психијатријски третман младима који су идентификовани у контакту са законом и који имају неки вид поремећаја у понашању;
2. савјетовање родитеља, дјецe и младих који су идентификовани у контакту са законом;
3. превенција ризичног понашања (алкохолизам и злоупотреба психоактивних супстанци и вршњачко и породично насиље) путем интерактивних метода предавања дјецe и младима у средњим и основним школама;

-
4. савјетодавни рад са наставницима и професорима у основним и средњим школама у вези са начином остварења добре комуникације са дјецом и младима код којих је идентификован неки вид поремећаја у понашању или који су директно у контакту са законом или у ризику од контакта са законом, као и у вези превенције вршњачког насиља;
  5. у сарадњи са Васпитно – поправним домом, одјељењем Казнено – поправног завода Бања Лука, психодијагностички, психосавјетодавни и психијатријски третман њихових штићеника, односно младих који су у контакту са законом и са пратећим ризичним аспектима понашања;
  6. у сарадњи са ЈУ Дом „Рада Брањешевић“, психодијагностички, психосавјетодавни (радионичарски) и психијатријски третман њихових штићеника, односно младих који су идентификовани у вези са насилничким или другим пратећим ризичним аспектима понашања.

ЈЗУ „Дом здравља“ Бања Лука, заједно са Центром за заштиту менталног здравља, ће активно и одговорно учествовати у раду Радне групе и редовно ће именовати представнике у Радну групу, који с обзиром на своју функцију, знања и способности, могу дати најбољи допринос у јачању система заштите дјецe и малољетника у контакту са законом, превенције малољетничког преступништва и примјене алтернативних мјера.

Министарство унутрашњих послова Републике Српске

На основу овлашћења садржаних у законским и подзаконским актима којима је прописана надлежност полиције у поступању са дјецом и малољетницима који су у контакту са законом, Министарство унутрашњих послова Републике Српске ће предузети све неопходне мјере и радње које имају за циљ спречавање и сузбијање вршења кривичних дјела и прекршаја од стране дјецe и малољетника и откривање и расвјетљавање кривичних дјела која су извршила лица млађа од осамнаест година. Припадници Министарства унутрашњих послова Републике Српске ће предузимати Законом о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Републике Српске и другим законима и подзаконским актима, важећим на подручју Републике Српске, прописане мјере и радње према малољетним извршиоцима кривичних дјела и прекршаја, при том узимајући у обзир узраст, осјећај достојанства и најбољи интерес дјетета. Такође, припадници Министарства унутрашњих послова Републике Српске ће саслушање дјецe и малољетних лица која су жртве или свјedoци кривичних дјела, вршити у складу са одредбама Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Републике Српске, исказујући сензибилност у поступању и уважавајући најбољи интерес дјетета.

Министарство унутрашњих послова Републике Српске ће у оквиру своје надлежности, анализирати појавне облике малољетничког преступништва и адекватно на њих реаговати предузимајући активности које су из домена дјелокруга рада Министарства унутрашњих послова Републике Српске, а које имају за циљ квалитетно и ефикасно превентивно дјеловање усмјерено ка сузбијању и спречавању малољетничког преступништва.

У складу с тим, Министарство унутрашњих послова Републике Српске ће сарађивати са правосудним институцијама, ЈУ „Центар за социјални рад“ Бања Лука, васпитно-образовним установама и свим другим институцијама и установама владиног и невладиног сектора, које се у свом раду сусрећу са малољетничким преступништвом.

Конкретније, у случају сазнања, пријаве или дојаве да је малољетно лице извршилац кривичног дјела или прекршаја, припадници Министарства унутрашњих послова Републике Српске ће:

1. одмах, без одлагања, предузети мјере и радње, с циљем провјере вјеродостојности запримљене пријаве, дојаве или сазнања;
2. утврдити чињенице потребне за разјашњавање и доказивање постојања прекршаја или кривичног дјела;
3. предузимати потребне мјере и радње према малољетном лицу у присуству родитеља, осим ако су они саизвршиоци кривичног дјела или прекршаја;
4. током поступка поштовати права малољетника на начин да му се јасно каже због чега се оптужује, да се сматра невиним док се не докаже супротно, да се може бранити ћутањем, да му се признање не изнуђује силом, да има право на правну помоћ адвоката, на свој језик и писмо, на присуство родитеља или стараоца, на провођење поступка „без одлагања“, као и друга права прописана Законом о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Републике Српске и другим законским и подзаконским актима;
- 4.1. поступати према малољетном лицу без дискриминације, без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вјероисповијест, политичко или друго увјерење, национално, етничко или социјално поријекло, имовинско стање, статус стечен рођењем или други статус малољетника, његовог родитеља, усвојиоца или стараоца, као и друге облике различитости;
- 4.2. када се малољетник први пут испитује, прије почетка испитивања, полицијски службеник обавијестити малољетника у писаној форми, а након тога и усмено на матерњем језику, на њему разумљив начин о правима:
  - а) да није дужан изнијети своју одбрану нити одговарати на постављена питања,
  - б) да се може изјаснити о дјелу које му се ставља на терет и изнијети све чињенице и доказе које му иду у корист,
  - в) да мора имати браниоца који има посебна знања из области права дјетета и преступништва младих,
  - г) да браниоца по службеној дужности поставља судија за малољетнике на приједлог тужиоца за малољетнике или полицијског службеника,
  - д) да има право у току истраге разматрати списе и разгледати прибављене предмете и
  - ђ) да има право на бесплатне услуге преводиоца;
- 4.3. приликом предузимања радњи којима је присутан малољетник, а нарочито при његовом испитивању, поступати обазриво, водећи рачуна о зрелости, другим личним својствима и заштити приватности малољетника, како предузете радње не би штетно утицале на његов физички, ментални и когнитивни развој;

- 4.4. испитивање малољетника вршити у присуству његовог браниоца, родитеља, стараоца, односно усвојиоца. Када су родитељи, старалац односно усвојилац малољетника спријечени да присуствују испитивању малољетника, односно ако њихово присуство не би било у најбољем интересу малољетника, полицијски службеник испитује малољетника у присуству представника органа старатељства или представника установе за смјештај малољетника;
- 4.5. малољетника испитивати искључиво у присуству браниоца, а такође и изрицати полицијско упозорење у присуству браниоца;
- 4.6. испитивање малољетника вршити уз одобрење тужиоца;
- 4.7. у истражним радњама према малољетницима поступати са полицијским службеницима који су стекли посебна знања из области права дјетета и кривичноправне заштите малољетних лица;
- 4.8. позивати малољетника преко родитеља, односно законског заступника, осим ако то није могуће због потребе хитног поступања или других околности;
5. одлуке и друга писмена малољетнику достављати на службеним језицима Републике Српске, као и родитељима, односно стараоцима малољетника;
6. прије покретања припремног поступка за дјело које се малољетнику ставља на терет, прибавити социјалну анамнезу од надлежног органа старатељства;
7. предложити изрицање мјере полицијског упозорења за кривична дјела за која је прописана новчана казна или казна затвора до три године, ако малољетник слободно и добровољно признаје кривично дјело, ако постоји довољно доказа да је малољетник учинио кривично дјело и ако према њему није раније изрицано полицијско упозорење, примјењена васпитна препорука или изрицана кривична санкција, и ако је то сразмјерно околностима и тежини учињеног кривичног дјела;
8. уколико полицијски службеник утврди да лице за које постоје основи сумње да је учинило кривично дјело није навршило четрнаест година, одустати од испитивања и о томе одмах обавијестити тужиоца и орган старатељства. Изузетно, полицијски службеник испитује дијете и тужиоцу подноси службени извјештај само у случају ако се ради о кривичном дјелу које је имало за посљедицу тешко нарушавање тјелесног интегритета другог лица или је учињена знатна материјална штета;
9. размотрити могућност лишења слободе малољетног лица:
  - а) ако постоје основи сумње да је малољетно лице извршило кривично дјело,
  - б) ако се крије или ако постоје друге околности које указују на опасност од бјекства,
  - в) ако постоји основана бојазан да ће уништити, сакрити, измијенити или фалсификовати доказе или трагове важне за кривични поступак или ако нарочите околности указују да ће ометати кривични поступак утицајем на свједоке, саучеснике или прикриваче,
  - г) ако нарочите околности оправдавају бојазан да ће поновити кривично дјело, или да ће довршити покушано кривично дјело, или да ће учинити кривично дјело којим пријети, а за која се може изрећи казна затвора од три године или тежа казна и
  - д) у ванредним околностима, ако је ријеч о кривичном дјелу за које се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна, а које је посебно тешко с обзиром на начин извршења или посљедице кривичног дјела, ако